

KNIŽNIČNÉ NOVINY

Ročník XXV.

Občasník Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici

1/2024

Prvé tohtoročné vydanie Knižničných novín prináša najnovšie správy zo života knižnice. Naša knižnica je miestom, kde sa stretávajú ľudia rôzneho veku a s rôznymi záujmami o knihy, čítanie, štúdium či bádanie. Navštevujú nás čitatelia hľadajúci overené informácie či zaujímavé podujatia, výstavy a rôznorodé expozície múzea zamerané najmä na prezentáciu vzácných zbierok. Snažíme sa vytvoriť pre nich prostredie, ktoré je otvorené pre každého a kde sa každý môže cítiť ako doma.

V nasledujúcom období sa chceme venovať aktivitám a projektom, ktoré budú rezonovať počas celého roka a budú venované významným osobnostiam, ktoré majú svojim pôsobením, životom a prínosom nielen regionálny či celoslovenský, ale aj medzinárodný presah. Pripomenieme si 150. výročie narodenia Jozefa Gregora Tajovského, 160. výročie narodenia Jozefa Murgaša, 140. výročie narodenia Hany Gregorovej začiatkom roka 2025. Sú pre nás veľkou výzvou. Pripravujeme ďalší, už 23. ročník odborného seminára pre knižničných a informačných pracovníkov so zahraničnou účasťou TLib – Trends in Lib@ries 2024 s témou *Poklady slovenskej kultúry a ich prezentácia doma a v zahraničí* a k tomu dobre známy Knižničný inkubátor, ktorého 8. ročník sa bude realizovať s témou *Pohľad na slovenskú kultúru ako príležitosť pre mladých odborníkov*. Aj týmto spôsobom sa snažíme vytvárať príležitosti na odborné vzdelávanie knihovníkov.

Knižnica sa snaží cieľavedome získavať finančnú podporu z rôznych zdrojov na Slovensku aj v zahraničí. Je dôležité poznať rôzne možnosti a zdroje finančnej podpory a vybrať tie, ktoré najlepšie vyhovujú našim potrebám a cieľom. Pokiaľ budeme úspešní v získavaní mimorozpočtových zdrojov budú pred nami stáť úlohy, ktoré budeme spoločnými silami realizovať, spoločne sa vzdelávať a napredovať.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici zahŕňa vo svojej organizačnej štruktúre Literárne a hudobné múzeum. Spojenie múzea a knižnice je bežnou praxou, ktorá prináša množstvo výhod a príležitostí pre obe strany už od roku 2002. Organizačné pričlenenie Hudobného átria aj ako edukačného priestoru pomôže vzdelávacím aktivitám múzea, podujatiam a

programom v prípade, že využijeme svoj potenciál na synergické a harmonické vzťahy, na spoločné organizovanie podujatí, pro-

Máme potenciál na synergické a harmonické vzťahy

gramov a výstav na literárne aj hudobné témy. Vzajomne si budeme pomáhať pri lektorovaní, koordinovať marketingové a propagačné aktivity spoločných podujatí, využívajúc spoločné reklamné kampane, sociálne médiá a propagačné materiály. Bude to prínos aj pre návštevníkov a verejnosť. Toto partnerstvo prispeje k obohateniu kultúrneho života a posilní vzťah medzi literatúrou, hudbou a inými umeleckými formami. Niektoré úskalia, s ktorými sa stretneme v spoločnej komunikácii, sa prekonajú a zamestnanci pocítia, že ich názory a pocity sú vypočuté a zohľadnené pri tomto procese.

Aj keď prešlo len niekoľko týždňov od začiatku roka, môžeme konštatovať, že niektoré aktivity sa nám podarilo plniť už teraz. Ide o zabezpečenie a montáž protipožiarnej steny v priestoroch LHM v hlavnej budove. Tešíme sa, že sa rozoznieva tónmi klavírnych skladieb átrium, návštevníci si zvykli, že pianino je tu pre nich. Samozrejme, stretávame sa s mnohými problémami, ktoré sa musia urýchlene riešiť, buď ihneď a neodkladne, alebo ktoré nás posunú o krôčik vpred. Pred nami sú mnohé výzvy, ktoré chceme zvládnuť pri vzájomnej pomoci a ústretovosti s podporou zriaďovateľa. Preto si zaželajme veľa síl a výdrž v práci, úspešnú realizáciu projektov pre našich čitateľov a návštevníkov a veľa vôle prekonať prekážky.

Oľga Doktorová

Týždeň slovenských knižníc 2024 v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici (ŠVK) sa každoročne zapája do celoslovenského podujatia Týždeň slovenských knižníc. 25. ročník celoslovenského podujatia vyhlásila Slovenská asociácia knižníc s mottom: **KNIŽNICE PRE VŠETKÝCH – #Knižnica**.

Podujatia knižníc budú prebiehať na celom Slovensku od **4. marca do 10. marca 2024**. Hlavným cieľom týchto aktivít je **pozitívne zviditeľňovať knižnice** ako kultúrne a vzdelávacie inštitúcie prostredníctvom najrozmanitejšieho spektra aktivít a podujatí.

Cieľom týchto aktivít je prepájať aj generácie čitateľov a zvyšovať povedomie o knižniciach ako inštitúciách na všestranné využitie v každodennom živote spoločnosti. Zároveň je to snaha upriamiť pozornosť na knihy, ktoré napomáhajú rozvíjať funkcie reči, kognitívne schopnosti, ale aj pamäť, vyjadrovanie, úsudok, porozumenie a iné mozgové aktivity.

Pokračovanie na str. 6

Ukáž mi čo čítaš a ja ti poviem...

Čo čítajú osobnosti nášho mesta?

V tomto čísle Knižničných novín sme sa rozhodli osloviť slovenského atléta Mateja Tótha, olympijského víťaza v chôdzi na 50 km z Ria de Janeiro 2016. Legendárny slovenský chodec je riaditeľom Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica a zároveň zakladateľom detskej športovej akadémie v Bratislave. Matej ani chvíľu neváhal a prezradil nám pár zaujímavostí o sebe. Voľný čas rád trávi s rodinou, ideálne v prírode – na prechádzke, na lyžiach, bicykly či pri vode. A čo knihy? Ako sám povedal, číta rád:

„Kým som športoval a trávil som veľa času na sústreďeniach, mal som knihu rozčítanú takmer vždy. Pri kancelárskej práci sa ku knihe nedostanem tak často, ale záľuba mi zostala. Môj obľúbený žánr sú detektívky, prípadne biografie športovcov. Naposledy som čítal **Konečne normálna vražda**

od Dominika Dána, čo bol vianočný darček od dcéry. Mám všetky knihy od tohto autora a odporúčam aj ďalšieho slovenského autora detektívok Františka Kozmona.“

Matej Tóth

Matej Tóth v cieľi, Peking 2015

Obľúbená kniha

Kniha *Konečne normálna vražda* zobrazuje dve vraždy mladých krásnych dievčat s trojročným odstupom. Okolnosti prípadov sa začínajú preplietaa a nikto nevie, kde sa skrýva zákerný vrah. Knihu plánujeme čoskoro zakúpiť aj do nášho knižničného fondu.

Betka Púčíková

Knižnice sveta

Mestská knižnica vo Viipuri od Alvara Aalta

Fínsko má vysokú stavebnú úroveň verejných budov, nevyvímajúc knižnice ako dôležité priestory spoločenského života.

Alvar Aalto (1898 – 1976) patril k architektom, v ktorého rozmanitom portfóliu prác a bohatej tvorivej činnosti mali knižnice osobité miesto. K ich návrhom pristupoval s citom k okolitému prostrediu, úctou k profesii a technickému progresu doby, ktorý z mäkkej ceruzky jedného z najtvorivejších architektov 20. storočia priam až s dotykom geniality vychádzal. K citlivému vzťahu k prírode ho priviedol otec, povoláním geodet. S manželkou Elisou tvorili nerozlučný životný a kreatívne tvorivý pár. Ich projekty boli naplnením idey *gesamtkunstwerk* vo funkcionalistickom poňatí účelnosti, architektonickej sviežosti a začlenením umeleckého elementu.

Presvedčivý návrh mestskej knižnice vo Viipuri vzišiel zo súťaže v roku 1927. Hlavnou myšlienkou bolo vytvorenie stupňovitého (prípomínajúceho zikkurat), povznášajúceho a presvetleného priestoru funkčnej logiky a estetických kvalít, vzdávajúceho hold knižnej kultúre.

Mestská knižnica vo Viipuri (1927 – 1935) je kompozíciou dvoch objemov. Menšia hmota s postranným hlavným vstupom sa otvára do prednáškovej sály s ikonickým dreveným podhlľadom, fotografia ktorého je súčasťou každej architektonickej encyklopédie. Administratíva vedenia knižnice okupuje nadzemné podlažie. Skladové a archívne priestory zaberá suterén. Väčší objem obsahuje detskú knižnicu v prízemí so samostatným vstupom a otvorenú viacúrovňovú čítareň stupňovito predelenú schodiskom so zázemím pre personál a so stropom otvoreným „do nebies“ a posiatym 57 svetlíkmi. Interiér je vybavený originálnym nábytkom z ohýbanej preglejky, ktorého imitácie od známeho švédskeho nábytkového reťazca sú súčasťou aj nejednej slovenskej domácnosti.

Mesto Viipuri v oblasti Karélie ako druhé najväčšie mesto vzdialené 220 kilometrov od Helsínk, už nie je súčasťou Fínska. Počas druhej svetovej vojny sa ho zmocnilo Rusko a premenovalo ho na Vyborg. Takmer 100-ročná knižnica si však zachovala svoj silne nadčasový charakter. V roku 2010 prešla odbornou rekonštrukciou v spolupráci fínskej a ruskej strany, ktorá jej v roku 2015 priniesla cenu za zachránené európske dedičstvo Europa Nostra Awards. Nositeľom pochodne so schopnosťou majstrovskej modelácie svetla v priestore zo súčasných tvorcov dominuje americký architekt Steven Holl, v našom prostredí známy projektom Janáčkovej filharmónie v Ostrave, ktorá je aktuálne vo výstavbe.

Spolu s architektkou Marcelou Steinbachovou a jej ateliérom SKUPINA vytvoril návrh interiéru pre Spoločnosť Franza Kafku v Prahe, ktorý bol zrealizovaný v roku 2006.

Rastislav Udžan

Oddelenie správy fondov

Aj v tomto čísle Knižničných novín pokračujeme v našej pravidelnej rubrike o oddeleniach našej knižnice. Po oddelení doplnovania a spracovania fondov vám predstavujeme oddelenie správy fondov. Jeho hlavnou úlohou je ochrana knižničného fondu v skladoch a ochrana informačných dokumentov, ktoré sprístupňuje knižnica používateľom absenčne aj prezenčne v študovniach a jazykových centrách. Na lepšie pochopenie práce tohto oddelenia si rozdelíme oblasť jeho pôsobenia na tri hlavné úseky.

a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. a v znení vyhlášky MK SR č. 201/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov a o revízii a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach býva revízia fondu uskutočňovaná v priebehu 15

Balíme a sťahujeme do väčších priestorov

Už sme presťahovali a uložili

Pracovníci skladov pracujú s fondom

1. Úsek knižničných skladov

Zamestnanci zabezpečujú prípravu dokumentov pre čitateľov na absenčné a prezenčné výpožičky. Po vrátení dokumentov ich uložia naspäť na police v našich skladoch. Knihy sa neukladajú len tak, sú na to rôzne pravidlá. Okrem toho si knihy vyžadujú aj práce súvisiace s ich ochranou – manuálne očistiť od prachu, evidovať teplotu a vlhkosť v priestoroch skladu. Tým sa zabezpečí včasné zistenie nežiaducich vplyvov na poškodenie dokumentov. Z dôvodu uvoľnenia priestorov v sklade priamo v našej knižnici skladníci taktiež zabezpečujú a vykonávajú presuny dokumentov do externého skladu na Zvolenskej ceste. Celková rozloha našich skladov je 1818 m². Práca skladníka je miestami naozaj fyzicky náročná a vyžaduje si zručnosť a dobrú organizáciu.

2. Revízie, obsahové preverky, vyradovanie knižničného fondu

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici patrí medzi knižnice s fondom nad 100 000 knižničných dokumentov a podľa § 14 ods. 2 zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach

rokov formou čiastkových revízií.

Cieľom revízie knižničného fondu je fyzické porovnanie skutočného počtu knižničných jednotiek s počtom knižničných jednotiek, ktoré tvoria knižničný fond knižnice. Revízie sa vykonávajú fyzicky, teda každý dokument je porovnaný s revíznym katalógom.

Komisia pre obsahovú preverku dokumentov rozhoduje o vyradení dokumentov z nášho fondu. Vyradujú sa hlavne dokumenty, ktoré čitatelia stratili alebo ich máme v knižnici duplicitne.

3. Knihárska dielňa

Keďže sa knihy môžu poškodiť, chceme, aby vám tie naše slúžili čo najdlhšie. Knihárske práce a oprava väzieb sa realizujú na základe požiadaviek jednotlivých oddelení knižnice a pracovníkov skladov, ktorí pripravujú poškodené exempláre kníh na opravu ich väzby. Tá už prebieha priamo v knihárskej dielni. Súčasťou knihárskych prác je aj rezanie a skladanie materiálov, väzba Zbierky zákonov, kroniky a vyhotovenie minikníh.

Betka Púčiková a Eva Fekiačová

Naj o knihách...

Najdrahšia kniha, aká kedy bola zakúpená, sa predala za 30,8 milióna dolárov. Bol to Codex Leicester od Leonarda Da Vinciho a kúpil ho Bill Gates.

Do trojice najčítanejších kníh na svete patrí Svätá biblia, citáty predsedu Mao Ce-Tunga a všetkými milovaný Harry Potter.

V Guinnessovej knihe rekordov nájdeme aj záznam o najväčšej knihe na svete. Vznikla v Dubaji a je široká 5 a vysoká 8 metrov.

Najmenšia kniha na svete má 30 strán a veľkosť iba 70 × 100 mikrometrov.

Najmladšia autorka knihy je Dorothy Straight vydala svoju knihu vo veku iba štyroch rokov.

Najstaršie autorky na svete sú sestry Delanyové, ktoré publikovali svoje dielo vo veku 105 a 103 rokov.

Najväčšie kníhkupectvo na svete - Bernes & Noble s rozlohou viac ako 14-tisíc metrov štvorcových. Nájdete ho v New Yorku.

Existuje viac ako 129 miliónov kníh.

Betka Púčiková

Postavám vdychovali vlastnú divadelnú podobu

Herci svojim kumštom prinášajú divákovi radosť, smiech, niekedy aj ľútosť a slzy. Radi spomíname, ako stvárňovali tú-ktorú postavu, aký mali výraz tváre, hlasový prejav. Tento rok si pripomíname životné jubileum výnimočnej herečky **Aleny Sušilovej** (9. 8. 1959), ktorej v auguste budeme môcť zablahoželať k 65. narodeninám. Hoci je už na dôchodku, hosťuje v Bábkovom divadle na Rázcestí. Je absolventkou Divadelnej akadémie múzických umení (DAMU) v Prahe. Do divadla, vtedy ešte s názvom Krajské bábkové divadlo v Banskej Bystrici, nastúpila 1. 1. 1985. Začínala postavou pestúnky Elvíry v hre Jána Romanovského *Princezná Kukulienka* (1985). Vynikajúco stvárnila postavy v inscenáciách pre deti i dospelých. Pre mládež bola *nezabudnuteľná* v postave Slovenčiny v inscenácii *Náukobeh slovenčiny* (2015), ako Anička v obnovennej inscenácii *Kubo* (2006) alebo v hre Júliusa Meinholma *Neplač, Anna*. Pracovala v **Štúdiu T.W.I.G.A.**, jej príjemný hlas môžeme počuť v Slovenskom rozhlase v Banskej Bystrici či v Rádiu Lumen a spolupracovala aj na projektoch Literárneho a hudobného múzea. V roku 2016 získala prémie Literárneho fondu za stvárnenie symbolickej postavy Slovenčiny v inscenácii *Náukobeh slovenčiny*.

Alena Sušilová

Alžbeta Tomášková

Karol Zaremba

Štefan Pířša

Významné výročia narodenia majú tento rok aj ďalšie herecké osobnosti. **Alžbeta Tomášková**, rod. Otiepková, sa narodila v Banskej Bystrici 6. 3. 1929. Už ako škôlkarka účinkovala v detských predstaveniach, neskôr si zahrala v cirkevnej katolíckej kláštornej škole. Bola členkou bábkarského súboru Bábkové divadlo Našich detí, ktoré viedol Ján Murgaš. V roku 1950 účinkovala v ochotníckom divadle Československého zväzu mládeže – útvarenej skupiny Vojenského zemepisného ústavu v Banskej Bystrici. Diváci ju mohli vidieť v inscenácii *Medved'* ako Jeleny Ivanovnu Popovovú alebo vo veselohre *Ženíchovia* ako Militku. V inscenáciách pôsobil aj jej budúci manžel Milan Tomášek (neskôr režisér v Krajskom bábkovom divadle v Banskej Bystrici), s ktorým si spoločne áno povedali 10. 11. 1951. Ochotnícke divadlo bolo stále jej veľkou láskou, v Krajskom divadle pracujúcich Banská Bystrica účinkovala napr. v hre Oscara Wilda *Je dôležitá mať Filipa?* (1955). V prvej inscenácii Malej scény bábkového divadla Domu osvetly – PKO v Banskej Bystrici si Alžbeta Tomášková zahrala Kaimovu matku Šekele (1958). Výraznejšie sa mohla herecky prejavovať v novovzniknutom profesionálnom Krajskom bábkovom divadle v Banskej Bystrici, napr. v úlohe pastierky Aničky v hre *Kačiatko* (1961). V rokoch 1967 – 1969 pôsobila v Divadle detí v Plzni, 1969 – 1984 v Bábkovom divadle Žilina. Vytvárala charakterové úlohy vo výrazne diferencovaných polohách, niekedy s humorným podfarbením. Alžbeta Tomášková zomrela 6. 11. 2022 v Žiline.

Karol Zaremba (25. 9. 1934 – 5. 4. 2005) bol rodák z Košíc, ale divadlo a Banská Bystrica mu učarovali, a tak sa tu usadil natrvalo. Začínal v ochotníckom Divadelnom súbore Andreja Sládkoviča, neskôr účinkoval v amatérskom Bábkarskom súbore pri Dome osvetly v Banskej Bystrici. Bol zakladajúcim členom profesionálneho Krajského bábkového divadla v Banskej Bystrici. V bulletine k premiére hry *Šuki a Muki* (10. 12. 1960) sa bábkoherec vyjadril: „V ochotníckom súbore som bol len bábkovodič, nikdy som nerecitoval, v Drimlovej hre hrám úlohu vychovávateľa, ktorú si sám hovorím... mám z toho radosť...“ Karol Zaremba predstavoval rozvážne typy postáv, napr. profesor v hre *Kazisvet pán Cassisietti* (1962) či Kabačko v *Kaimovom dobrodružstve* (1964). Bol vynikajúcim bábkovodičom javajok, fotografom aj režisérom. Svoju komickú dôstojnosť uplatnil v úlohe Filipeca v hre *Kráska a zvierka* (1977), vystatovačného zbojníka v inscenácii *Brémski muzikanti* (1983) či rozvážneho otca v hre *Čin-Čin* (1984). S Jozefom Mokošom režíroval „nebábkové“ inscenácie *Gašparkov zázračný mlynček* a *Gašparko stavia domček* (1969). V úlohe Gašparka sa komediálne prejavila jeho manželka Oľga Zarem-

bová. Spolupracoval s Československou televíziou v Bratislave ako animátor a režisér bábkových inscenácií. Vidieť sme ho mohli aj vo filmoch, napr. *Studňa lásky* (1986).

Štefan Pířša sa narodil 4. 4. 1939 v Zliechove, ktorý bol aj jeho prvým dotykom s ochotníckym divadlom. Divadlo bolo jeho veľkou láskou aj počas štúdií na gymnáziu v Ilave či počas vojenskej prezenčnej služby v Brne, kde bol členom ochotníckeho bábkarského súboru Pohádka. Profesionálne sa divadlu venoval od r. 1961, keď nastúpil do umeleckého súboru vtedajšieho Krajského bábkového divadla v Banskej Bystrici. Počas 40 rokov vytvoril mnoho nezabudnuteľných postáv nielen v divadle, ale aj ako animátor v televíznych bábkových inscenáciách. Svoj príjemný hlas prepožičal postavám v dabingu i v rozhlase. Kvalitatívnym obohatením jeho herectva boli komediálne stvárnené živé herecké postavy, typické jeho strohým slovným humorom. Darilo sa mu nadviazať okamžitú a veľmi tesnú väzbu s publikom. Ako lakomému Pukovi v inscenácii *Nepos(l)jedné predstavenie II.* mu tleskali a z javiska ho nechceli pustiť na desiatkach divadelných festivalov v niekoľkých krajinách Európy. Za svoje umenie získal viaceré herecké ocenenia. V roku 1998 mu Slovenský literárny fond, výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti rozhlasu, divadla a zábavného umenia, udelil cenu za celoživotné dielo. Po ťažkej chorobe odišiel do hereckého neba 13. 9. 2008 v Banskej Bystrici.

Mária Lásková

Keď je láska motívom, prostriedkom aj výsledkom

Rozhovor s Máriou Láskovou o jej novej knihe

Majka, koncom minulého roka vyšla v tvojom autorstve nádherná publikácia, nasýtená bohatstvom tvojho poznania z viacerých hľadísk. Dovoľ podeliť sa oň s čitateľmi Knižničných novín. Knihu si pomenovala Jana Pogorielová a Anton Duša v zbierkach literárneho a hudobného múzea. Čo ťa viedlo k tejto téme?

Túžba predstaviť týchto vynikajúcich umelcov po všetkých stránkach – odbornej a ľudskej. Poodhaliť tajomstvá, ktoré bežne nenájdeme v publikáciách. Propagovať múzeum a jeho významnú a nezastupiteľnú úlohu v uchovávaní kultúrneho dedičstva s dôrazom na regionálne osobnosti presahujúce svojim významom región.

Uskutočnilo sa aj pripomenutie významného životného jubilea tejto výnimočnej umelkyne?

Žiaľ, zo zdravotných dôvodov sa beseda s výtvarničkou Janou Pogorielovou neuskutočnila. Literárne a hudobné múzeum vytvorilo v minulosti videodokumenty, na ktorých sú zaznamenané besedy s Janou Pogorielovou a jej manželom Antonom Dušom, aj ich pracovné zaniebanie pri výrobe bábok a rodinných divadiel.

Čo bolo podľa teba základom ohromného spektra poznania u pani Jany Pogorielovej vo všetkých druhoch umenia a kde a ako mohla potom svoj talent v živote uplatniť?

Jana Pogorielová sa narodila s výtvarným talentom, ktorý úspešne rozvíjala v priaznivej intelektuálnej rodinnej atmosfére. Obaja rodičia vyštudovali právo. Otec sa narodil v Moskve, ale jeho rodina emigrovala a natrvalo sa usadila v Bratislave. Venoval sa štúdiu maľby, neskôr písal poéziu v duchu slovenskej básnickej moderny, hrával doma bábkové divadlo, vyrezával a kostýmoval bábky, pôsobil ako vedúci bábkarského krúžku. Matka, pôvodom Nemka, poskytla dcére od útleho veku široký literárny rozhľad vďaka rozsiahlej rodinnej knižnici, ako aj vynikajúcu znalosť nemeckého jazyka. Čítanie bolo po maľovaní pre Janu druhou veľkou záľubou už od piatich rokov. Výtvarnička je jazykovo veľmi zdatná, okrem nemeckého jazyka prirodzene ovláda aj ruský jazyk, dokonca sa podieľala na textoch bábkových hier. Ako to všetko bolo, už radšej nechám na objavovanie našimi čitateľmi v uvedenej publikácii.

Iste mala Jana Pogorielová šťastie na stretnutie s Antonom Dušom, ktorý erudovane, vnímavo a citlivo vedel jej bábky „rozpohybovať“ na scéne (na javisku).

Anton Duša bol špičkovým divadelným technologom, konštruktérom a možno pokojne povedať architektom divadelného priestoru. Môžeme prezradiť, že keď ako dieťa uvidel predstavenie v bábkarskom súbore Jána Murgaša, bol taký očarený pohybujúcimi sa figúrami, že sám začal „vyrábať“ marionety. Ako prvé rozobral suvenírové bábky Spejbla a Hurvínka, ktoré upravil ako divadelné bábky na niti. Bavila ho rôznorodosť práce na konečnom výsledku, ktorú ešte podporil jeho otec, keď mu daroval rôzne náradie. Ako jedenástoročný si vyrobil rodinné divadielko a hrával v ňom predstavenia pre kamarátov.

Jana Pogorielová a Anton Duša vytvorili taký silný tandem, že si mohli dovoliť založiť vlastnú firmu, ktorej výsledky sa etablovali najmä v zahraničnom priestore...

V profesionálnom rozvoji bolo rozhodnutie založiť vlastnú firmu Woodwork-puppets-dolls-Pogorielová-Duša (P&D)

významným životným krokom. Spoločná práca znamenala pre nich novú radosť a umeleckú voľnosť bez prevádzkových obmedzení v divadle. A ako si už naznačila, etablovali sa v zahraničnom priestore.

Viem, že fond Jany Pogorielovej a Antona Dušu v našom múzeu dokonale poznáš. Nemôžeme hovoriť o všetkých jeho zbierkach. Skús priblížiť tie najvýznamnejšie z hľadiska skvelého nápadu priblížiť bábkové divadlo divákovi.

Zrod a napokon výsledok bábkovej divadelnej inscenácie je tvorivý proces. Na jeho začiatku sú výtvarné návrhy bábok, kostýmov hercov či návrh celej scény. Práve výtvarné návrhy a makety scén sú výsledkom práce scénického výtvarníka. Bábky sa vyrábajú v profesionálnych divadlách v divadelných dielniach, kde je potrebná práca divadelného technológa. Nasleduje rezbovanie, kostýmovanie a kompletizovanie bábky či rodinného divadla. Časť tých „naj“ zbierok je vystavená v stálej múzejnej expozícii Bábkarského salóna. Môžeme tam zhladať bábky z televíznych inscenácií, z profesionálnych divadiel, ako aj výrobky spoločnej firmy P&D, napr. divadlo pre tradičnú hru ľudových bábkarov Johannes Doktor Faust. Zámerne by som nevyznamenala to naj, aby som inšpirovala záujemcov navštíviť Bábkarský salón, prípadne kúpiť si publikáciu, ktorá je informačne nasýtená a jej obrazová príloha vybraných predmetov je pohladením pre oči a dušu.

Tvoje rozprávanie vyvoláva vo mne túžbu denne zhladať radosť, kumšt, krásu, ktoré manželia Dušovci zhmotnili vo svojich bábkach. Aký majú ony život teraz, keď ich máme v múzeu? Nespia svoj večný sen v depozitári, zakľúčené na sto zámkov?

V expozícii Bábkarského salóna sú vystavené bábky, modely scén a rodinné divadlá. Na doplnenie týchto trojrozmerných predmetov sú kópie niektorých výtvarných prác v miniatúrnych fotorámčekom. Zatiaľ je situácia

taká, že všetky bábky nie je možné vystaviť a ostatné predmety sú chránené v depozitári.

Po čom, Majka, túžiš v súvislosti s témou publikácie, na ktorú sme spolu s tebou hrdí aj ako tvoji kolegovia a priatelia?

Určite túžim po tom, aby si knižka našla svojich spokojných čitateľov, aby bola „studnicou“ pri vyhľadávaní informácií o týchto jedinečných banskobystrických umelcoch. Som rada a bola pre mňa česť, že som mohla písať o významných ľuďoch, ktorí sa s veľkou láskou a vášňou venovali bábkarsktvu. Mojou túžbou je vidieť predstavenie Die Eibesthaler Passion počas veľkonočného týždňa v kostole v rakúskej dedinke Eibesthal. Samostojné bábky – gotické oltárne sochy s pohyblivými rukami a hlavou, ako aj celú scénu s vínnym lisom navrhli a vyrobili Jana Pogorielová a Anton Duša. Prispeli tak k obnoveniu tradície pašiových hier, ako aj k tradícii medzinárodných dní bábkového divadla v Mistelbachu. Premiéra pašii s ich bábkami sa konala v roku 1999. Pašie hrajú laickí bábkoherci, miestni vinári, každých päť rokov. Naposledy to bolo v roku 2023. Atmosféru dotvára podmanivá hudba, svetelné a zvukové technológie.

Ďakujúc za rozhovor, Majka, želim ti, aby sa ti eibesthalský sen splnil a ďakujem za odborný, umelecký a ľudský zážitok z knižky.

Slavomíra Očenášová-Štrbová

Jana Pogorielová a Anton Duša

v zbierkach Literárneho a hudobného múzea

Kniha Majky Láskovej DVD booklet

Týždeň slovenských knižníc 2024 v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici

Pokračovanie zo str. 1.

Deťom umožňujú snívať, predstavovať si, rozvíjať fantáziu a kreativitu. Knižnice v súčasnosti pracujú aj s témami ako prístupnosť, digitalizácia, umelá inteligencia, ale aj bezbariérovosť, dostupnosť informácií, vzdelávanie a boj proti dezinformáciám. Je to znak toho, že slovenské knižnice kráčajú s vyspelým svetom.

ŠVK pripravila pestrú paletu podujatí pre všetky vekové kategórie návštevníkov. Zaujímavú prácu knihovníkov v službách predstavíme prostredníctvom viacerých podujatí.

4. - 8. 3. 2024

Knižnica z druhej strany pultu – lektorovaná prehliadka a prezentácia odborných činností v priestoroch knižnice, kam sa bežne čitatelia nedostanú, možnosť vyskúšať si prácu knihovníka. Aktivita pre organizované skupiny je na objednanie.

Knižničné on-line katalógy ľahko a s úsmevom – inštruktáže o využívaní on-line katalógov knižnice. V deň inštruktáže znížené zápisné pre študentov.

Čo nájdem v tajnom balíčku? – ponuka kníh na čítanie odporúčaných knihovníčkami. Balíčky dostupné v požičovni až po rozbalení prezradia čitateľovi, čo si požičal.

4. 3. 2024 o 10.00 h. je pripravená odborná prednáška zaoberajúca sa témou umelej inteligencie a jej využitím v knižniciach: **Umelá inteligencia v knižniciach – automatický prepis dokumentov**: prezentácia projektu Agentúry na podporu vedy a výskumu, ktorý sa zaoberá aplikáciou európskej platformy **Transkribus** na Slovensku, bude doplnená praktickými ukážkami. Pre knihovníkov aj širokú verejnosť.

Bohatá bude aj ponuka v rámci výstavnej činnosti:

4. - 8. 3. 2024

Poklady historických tlačí – komentovaná výstava historických dokumentov z fondu knižnice pre organizované skupiny na objednanie.

SLOVO#JAZYK#KNIHA – putovná interaktívna výstava medzinárodného domu umenia pre deti BIBIANA. Knihy a časopisy pre deti a mládež národnostných menšín žijúcich na Slovensku. Pre organizované skupiny na objednanie.

Jaroslav Uhel: Ohliadnutie – výstava k životnému jubileu autora v Galérii v podkroví.

Študentský ateliér – prezentácia študentských prác Súkromnej školy umeleckého priemyslu vo Zvolene sprístupnená v átriu knižnice.

Tomáš Varga + Silvia Volková: Variations sur la dance – výstava fotografií Alliance Française sprístupnená na 1. poschodí knižnice.

Hudobné átrium ŠVK ponúka Týždeň otvorených dverí a svoje pestré aktivity spojené s hudbou pod názvom **Rozozvučte sa v Hudobnom átriu** (4. - 8. 3. 2024).

Pre milovníkov kreatívnej tvorby je **7. 3. 2024** pripravený tradičný workshop kreatívnych techník: **Kreatívne duše v knižnici**. Aktivitu je možné realizovať pre obmedzený počet návštevníkov, objednanie je nevyhnutné.

Knižnica sa zapája aj do celoslovenského podujatia **„Je nás počuť 2024“**. Knižnice budú čítať v stredu **6. marca 2024** v jednu hodinu spoločne (o 15.30 h), spôsob čítania si zvolia individuálne. Cieľom je, aby verejnosť čítanie počula. Aktivitu zrealizuje **Nemecká študovňa ŠVK**, ktorá pripravila streamované čítanie súčasnej nemeckej prózy.

Prezidentka Slovenskej republiky pani **Zuzana Čaputová** prevzala záštitu nad podujatiami **Týždeň slovenských knižníc 2024** a 4. ročníka **Je nás počuť**.

Aktivity, ktoré nemajú určený čas, budú od 10.00 h. Posledný vstup je hodinu pred zatvorením knižnice. Na programom plagáte sú uvedené telefonické a emailové kontakty potrebné na objednanie na vybranú aktivitu.

Všetci ste srdečne pozvaní a vítaní.

Soňa Šóky

TLib 2024

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici pozýva na 23. ročník odborného seminára pre knihovníkov a informačných špecialistov **Trends in Libr@ries 2024**, ktorý pripravujeme na dni 21. a 22. mája 2024.

Témou tohto ročníka budú **POKLADY SLOVENSKEJ KULTÚRY A ICH PREZENTÁCIA DOMA A V ZAHRANIČÍ**. Tradičnou súčasťou odborného seminára bude **Knižničný inkubátor – 8. ročník fóra mladých knižnično-informačných špecialistov**, ktorého témou bude **POHLAD NA SLOVENSKÚ KULTÚRU AKO PRÍLEŽITOSŤ PRE MLADÝCH ODBORNÍKOV**.

Tematické okruhy seminára budú zamerané na spoluprácu a partnerstvo medzi inštitúciami a krajinami, prínos knižníc v propagácii kultúry, nové formy prezentácie v online prostredí či budovanie slovacikálnych knižničných fondov a informačných

databáz s prihladením na rôzne oblasti našej národnej kultúry. Tematické okruhy Knižného inkubátora sa zamerajú na portrét mladého knihovníka, osobnú a kariéru realizáciu, budovanie siete kontaktov, ktoré môžu prispieť k odbornému rastu – študijné pobyty a výmenné stáže, získavanie skúseností zo zahraničia.

Na stretnutie v Banskej Bystrici sa teší organizačný tím.

Vedeli ste, že...

alebo niekoľko zaujímavostí o knižničnom fonde Štátnej vedeckej knižnice

Ad Librum... najstaršia kniha vo fonde Štátnej vedeckej knižnice z roku 1502

Knižničný fond má aktuálne **1 771 688** knižničných jednotiek. Ročný prírastok do fondu za rok 2023 bol **8 158** knižničných jednotiek.

Najstaršia kniha vo fonde: *Ad Librum...* Autor: Calepino, Ambrogio (1435 – 1510), miesto a rok vydania: Reggio Emilia (Taliansko), 1502. Signatúra: MS Ba BB 1464.

Táto kniha je na Slovensku pomerne vzácna, podľa dostupných prameňov sú len dva exempláre, v Banskej Bystrici a v Trnave. Je to jazykovedné dielo v latinčine.

Najmenší formát knihy vo fonde: 3 cm x 2,5 cm.

Najväčší formát knihy vo fonde: 63 cm x 49 cm.

Najťažšia kniha vo fonde: 9,90 kg.

3 najpožičiavanejšie knihy v roku 2023:

1. ORAVCOVÁ, J.: Vývinová psychológia. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2010. 232 s. ISBN 978-80-8083-937-6.

2. TUREK, I.: Didaktika. 2. preprac. a dopl. vyd. Bratislava: Iura edition, 2010. 598 s. ISBN 978-808078-322-8.

3. ORAVCOVÁ, J.: Sociálna psychológia. 3. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2012. 257 s. ISBN 978-80-557-0402-9.

Betka Púčíková

Tajomné balíčky prinesú prekvapenia

Pripravte sa zažiť v našej knižnici malé dobrodružstvo! Počas **Týždňa slovenských knižníc** sa príjemné priestory pri výpožičných pultoch premenia na miesto plné záhad a prekvapení. Po minuloročnom úspechu sa vracia zaujímavá forma vypožičania knižiek pod názvom **Čo nájdem v tajnom balíčku?** Záhadný obsah balíčkov pripravených knihovníkmi bude pre čitateľov k dispozícii od 4. do 8. marca.

Ako to celé funguje? Veľmi jednoducho. V regáloch, kde za bežných okolností nájdete novinky v našom fonde, nájdete tentokrát úhľadne zabalené „darčeky“. Nebudete o nich vedieť nič, iba to, z akej oblasti je knižka. Román, literatúra pre deti, cestopis alebo odborný titul? Výber bude len na vás! Ako malá pomôcka vám posluží pár viet o knihe na lístku, ktorý bude prilepený na obale. Namiesto obvyklého pohľadu na

obal a prelistovania knižky dostanete tajomnú knihu, ktorá sa vám odhalí až doma po roztrhnutí baliaceho papiera.

Otvorte svoju myseľ a skúste siahnuť po knižke, ktorú by ste si za bežných okolností vôbec nepožičali. Knižovníci Štátnej vedeckej knižnice však výber každého titulu starostlivo zväžia a ponúknu vám knihu, ktorá bude naozaj stáť za to. Kto vie, možno práve kniha zabalená v papieri môže ukrývať váš nový obľúbený príbeh alebo autora, ktorý vás prekvapí a inšpiruje. A ak nebudete mať „šťastnú ruku“? Jednoducho knižku vrátite. Príďte teda do našej knižnice a zažite radosť z objavovania nových svetov v podobe kníh, ktoré si svoje tajomstvá postrážia až do momentu, keď ich v pohodlí domova odhalíte. Tešíme sa na vašu návštevu.

Michal Majer

Joga v knižnici

Povedzte si niečo o joge, o jej histórii a čím je pre ľudí prínosná?

„Joga je o vnútornej praxi, všetko ostatné je len cirkus.“

(Sri K. Pattabhi Jois)

Joga pochádza z Indie. Bolo to tajné učenie, do ktorého boli zasväcovaní len brahmani (ľudia z vyššej kasty) a len muži. Boli vzdelávaní vo védach, ale aj v matematike, fyzike, astronómii, filozofii. Ajurvéda bola len jednou z véd, ktoré museli ovládať. V starých textoch sa však nedeľujeme veľmi o asánach. Najdôležitejším bol lotosový sed (sed s prekríženými nohami), v ktorom mohli meditovať. Joga sa otvorila západnému svetu v 70. rokoch 20. storočia, keď začali hippíci cestovať stopom

prvýkrát oficiálne stretla v Indii, bola som tam na inom kurze. Joga bola benefit k tomu. Bola to Kaya Kalpa Yoga. Po návrate som začala jogu hľadať aj tu, ale nebola som spokojná. Hľadala som v tom zmysel, potrebovala som niečo viac. „Nepozornosťou“ alebo nedopatrením, alebo „zhodou náhod“ som sa ocitla na súkromnej hodine aštanga jogy a tam som zostala až dodnes. Priniesla mi to, čo potrebujem. Prácu s dychom, uvoľnením tela a mysle.

Je joga pre každého?

Joga rozhodne nie je pre každého. Podľa Sri K. Pattabhi Joisa môžu jogu robiť všetci. Mladý človek, starý človek, veľmi starý človek, človek, ktorý je chorý, človek, ktorý nemá silu.

Kolegyne počas hodiny jogy v našej knižnici

Kolegyňa Zuzka Ondeková

a objavovať svet. Často sa ich púť končila v orientálnej Indii. Pár týchto západných učiteľov, ktorí priniesli tradičnú jogu k nám, ešte žije a učia podľa tradície, ktorú sa naučili od svojich indických učiteľov. Aj joga v tomto našom „západnom“ svete prešla sprznením a to, čo nazývame jogu, žiaľ, už joga nie je. Sú to len cvičenia inšpirované asánami. A takú „jogu“, ktorá nie je „jogu“, nájdeme v každom jogovom štúdiu, ale aj u nás v knižnici.

Kedy si sa prvýkrát stretla s jogou? Čo ťa k nej priviedlo?

Bolo to na prelome rokov 2017/2018, keď som sa s jogou

Všetci môžu okrem lenivých ľudí. Leniví ľudia nemôžu robiť jogu. A s týmto výrokom sa stotožňujem.

Keď za tebou prišli kolegyne s nápadom viesť hodiny jogy pre zamestnancov knižnice, neváhala si ani chvíľku alebo to bolo dlhšie rozhodovanie?

Váhala som len s ohľadom na čas, ale keďže máme „Jogu v knižnici“ v rámci pracovných hodín, tak sa mi tento nápad hneď zapáčil. A platí to aj pre vás. Knižnica vám všetkým ponúka benefit počas pracovného dňa, keď si môžete dopriať hodinku času pre svoje telo, niečo pre seba urobíte a hneď príde lepší pocit. A bonus – je to zaDARmo. Energia sa musí hýbať. Telo sa potrebuje hýbať. Naše telá sú stvorené pre pohyb, pohyb je to, čo je pre nás prirodzené. Neprírodné je sedieť a hrbieť sa za počítačom. Tam, kde energia stagnuje, prichádza bolesť a zatuhnutie. Predstavte si dve jazierka, obe sú rovnako veľké, jedno je ale celé mútne, voda v ňom stojí, nepriteká, neodteká, pekne to tam hnije, zapácha, je to bez života. A to druhé je krištáľovo čisté, voda priteká aj odteká. Vidíme až na dno, dookola sú rastlinky, bylinky a kvietky, ktoré vábia svojou vôňou. Vo vode je život a tá voda dáva život. Voľba jazierka je na vás. Vidíme sa v utorky o 9.00 h na podložke v knižnici.

Zuzka Ondeková
a Betka Púčíková

Seniori si cibрили pamäť

V januári tohto roka sme slávnostne ukončili a úspešným absolventkám odovzdali osvedčenia o absolvovaní jesennej série tréningov pamäti určených pre seniorov. Počas roka organizujeme stretnutia, ktoré sú rozdelené na jarnú a jesennú sériu a každá séria pozostáva z desiatich stretnutí, každé stretnutie trvá 1,5 hodiny.

Každý takýto kognitívny tréning sa začína fyzickou rozvíčkou v kruhovom sedení. Pohybové cvičenie vedie Zuzana Ondeková a je inšpirované jogovými cvikmi. Zameriavajú sa na dýchanie a zároveň aj uvoľnenie celého tela. Nasledujú samomasážne techniky, hlavne masáž rúk, ktorej cieľom je prekrvenie pokožky a precvičenie jemnej motoriky. Oblúbené sú aj masážne ježky, ktoré prekrvia pokožku na rukách, ale aj vymasírujú stuhnuté časti chrbta. V uplynulej sérii tréningov pamäti sme prvýkrát využili aj bubienkové paličky na rytmicko-koordinačné cvičenie so sprievodom hudby. Cvičenie malo úspech, preto ho plánujeme zaradiť aj na ďalších stretnutiach. Po krátkej rozvíčke nasleduje prstová gymnastika. Tu sme postrehli prvé úspechy, keď sa účastníkom pri tomto cviče-

ni darilo na každom ďalšom stretnutí lepšie a lepšie. Následne si v krúžku zvykneme preopakovať mená účastníkov pomocou rôznych, častokrát i zábavných cvičení.

Po zahrievacích cvičeniach pre telo i myseľ nasledujú koncentračné cvičenia. Sú to krátke cvičenia, ktoré pripravujú účastníkov na hlavnú časť tréningu, kde sa učíme napríklad zaujímavú techniku na lepšie zapamätanie informácií. Na stretnutiach sme sa tematicky venovali prísloviam a porekadlám, učili sme sa vytvoriť myšlienkovú mapu, cvičili sme pravú a ľavú hemisféru, zamerali sme sa aj na techniku loci, alebo na techniku zapamätávania si čísiel. Svoju jedinečnú atmosféru malo aj vianočné stretnutie, na ktorom sme okrem vianočného pracovného listu vyrábali papierové snehové vločky, ktoré na prekvapenie účastníkov vznikali v ich rukách. Na záverečnom stretnutí sme si preopakovali techniky, ktoré sme sa počas desiatich stretnutí naučili, a dali si záväzok, že sa budeme stretávať v Klube (ne) zábudlivcov, ktorý nadväzuje na jarný a jesenný cyklus.

Ivana Bičanovská

Čo nás čaká v Nemeckej študovni v roku 2024

Nemecká študovňa je partnerskou knižnicou Goetheho inštitútu v Bratislave a tento rok oslávi okrúhle, tridsiate výročie. Za roky svojej činnosti študovňa navštívilo viac ako 80-tisíc čitateľov. Fond nemeckej študovne zahŕňa vyše 4900 kníh, časopisov a DVD nosičov. Všetky tituly si viete pohodlne vyhľadať v on-line katalógu a do hodiny vyzdvihnúť, prípadne si nechať poradiť s výberom priamo v študovni, kde nájdete širokú paletu odbornej literatúry zameranej na jazykovedu, tlmočenie a preklad, kulturológiu, politológiu, právo, medzinárodné vzťahy, históriu či geografiu. Nachádza sa u nás zbierka terminologických slovníkov a tiež množstvo titulov z oblasti literárnej vedy. Zvedavým čitateľom prahnúcim po ľahšom odbornom čítaní ulahodíme populárno-náučnou literatúrou. V študovni sa nachádzajú aj beletristické diela, medzi ktorými nenájdeme len „klasiku“, ale aj modernú nemeckú prózu autorov zvučných mien a nositeľov prestížnych knižných ocenení.

Čitateľov oslovujeme aj prostredníctvom podujatí a aktivít, ktoré študovňa pravidelne organizuje, či sa na nich zúčastňuje. Podujatia ako *Stretnutie s autorom* a *Beseda s prekladateľom* sú veľmi obľúbené a prinášajú čitateľom možnosť dozvedieť sa veľa zaujímavostí o tom, ako knihy vznikajú a spoznať proces, ktorý predchádza momentu, kým knihu nájdeme v kníhkupectve. Rok 2024 sme odštartovali oslavou francúzsko-nemeckého priateľstva pri príležitosti výročia podpísania Elyzejskej zmluvy spolu so zástupcami Nemeckého veľvyslanectva a Francúzskeho veľvyslanectva v Bratislave a žiakmi troch banskobystrických gymnázií. Žiaci mali príležitosť diskutovať s nemeckou veľvyslankyňou a zároveň aj francúzskym veľvyslancom.

Pred sebou máme ale veľké plány. V marci nás čaká beseda s mladou oceňovanou rakúskou autorkou Friederikou Göswernerovou, čitateľská výzva a možnosť vyhrať krásne knižné ceny, čítanie súčasnej nemeckej prózy počas podujatia Slovenskej asociácie knižníc *Je nás počuť*, kde si zároveň symbolicky pripomenieme, že knižnica je naozaj miestom pre všetkých. Dôle-

žitost' učenia sa nemčiny si pripomenieme aj na podujatí *Dni nemčiny* pod hlavičkou Banskobystrického samosprávneho kraja spolu s Nemeckým veľvyslanectvom a Spolkom učiteľov nemčiny a germanistov Slovenska (SUNG). Na konci marca si so žiakmi základných škôl budeme rozprávať o veľkonočných zvykoch a tradíciách v Nemecku a pre učiteľov nemčiny pripravujeme ďalší zo série pravidelných workshopov z výnimočného projektu nadácie Volkswagen *Chcem (sa) učiť nemčinu*. Stredoškôľakov čaká aj premietanie filmových novínok s názvom *Kino v knižnici*, titulky k nim preložili študenti z Katedry germanistiky Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela. Týmto, ale aj mnohými inými aktivitami vás prevedieme až do leta, keď sa budeme stretávať na Nádvorí Márie Terézie pri prázdninových aktivitách určených pre najmladších, ale aj pre generáciu starších. Po prázdninách opäť privítame úspešných absolventov Deutsches Sprachdiplom (DSD) z troch bystrických gymnázií, ktoré sú už roky v programe Centra pre školy v zahraničí (ZfA). Pre žiakov a študentov z celého Slovenska tradične pripravíme program pri príležitosti Európskeho dňa jazykov.

Keďže v roku 2024 si pripomínáme 100 rokov od úmrtia pražského nemeckého spisovateľa Franza Kafku, čitatelia sa môžu tešiť na krásnu výstavu. Franz Kafka bol sám dobrým ilustrátorom a rád chodil aj do kina. Môžeme teda predpokladať, že ho mohli baviť vizuálne verzie svojich diel, napríklad komiksy. Od januára 2024 bude po celom svete putovať po pobočkách Goetheho inštitútu výstava ku knihe *Komplett Kafka* od rakúskeho výtvarníka komiksov Nicolasa Mahlera (organizuje Goetheho inštitút Lyon). Mahlerove minimalistické perokresby pripomínajú Kafkov štýl písania.

Už viete, kam zavítať najbližšie, ak študujete nemčinu alebo máte radi nemecký jazyk? Ak vás zaujal náš program, neváhajte a navštívte nás. Napísať nám môžete na emailovú adresu nemeckastudovna@svkbb.eu, radi zodpovieme všetky vaše otázky.

Katarína Gregorová

Niečo si predsa len nesieme v sebe

Sú také dni, keď dennodenný kolobeh nás ubíja svojou neústupčivosťou a vysáva z nás energiu. Sú také chvíle, keď v uponáhlanom rytme všedného dňa, uprostred záľahy každodenných starostí, či uprostred vypätého štúdia si potrebujeme trochu uľaviť, vydýchnuť a pookriať. Vieme to, cítime to a podvedome i hľadáme. Skúsme sa však pozornejšie pozrieť okolo seba a možno nás samých prekvapí, ako je také miesto blízko.

„Našu“ Štátnu vedeckú knižnicu už určite všetci poznáte. Nie, netvrdím, že je to jediné miesto, na ktorom vstupujeme do iného sveta, dokonca ani netvrdím, že každý, kto do nej vkročí, pocíti zvláštne fluidum tohto genia loci. Napriek tomu som presvedčený, že vnímavého človeka dokáže zaujať krásou starej architektúry, umožní mu nasiaknuť osobitú atmosféru a nazrieť do zrkadla ľudského vedenia.

Mimo kníh, časopisov, či moderných nosičov informácií je tu však aj čosi iné.

Niečo, čo svedčí o dobe, živote, ľuďoch. Prechádzajúc prízemím a prvým poschodím knižnice sa znenazdajky pristavíte pri výstavných paneloch, usmejete sa na priateľov, vymeníte si pár slov pri pohľade na obrazy, fotografie, trojrozmerné exponáty. Možno vám to pripomenie niečo veľmi známe, možno vás prekvapí neobvyklosť témy a možno vás to preniesie aj o tisícky kilometrov ďalej do krajín a medzi ľudí, o ktorých ste doposiaľ počuli len v médiách.

Ak vystúpíte ešte vyššie, objavíte ďalšie nevšedné vý-

Marian Mikloš so svojimi obrazmi

stavné priestory. Verím, že mnohí z vás už našu Galériu v podkroví navštívili a pocity, ktoré si odniesli patrili k príjemným a inšpirujúcim. Ako dôkaz slúžia aj zápisy v návštevných knihách, kde obdivné a pochvalné slová dopĺňajú hoci len jednoduché podpisy trebárs i z nevypísaných rúk. Nie všetko je však o renomovaných umelcoch a nie všetko je len o maliaroch. V našej galérii sme postupne pred-

Z výstavy Juraja Čuteka

stavili akademických maliarov, nezávislých výtvarníkov i študentov, obdivovali sme oleje, grafiku, fotografie, keramiky, plastiky, sklo, textil, predstavili umenie regiónu, Slovenska, Európy, ba i zámoria.

To hlavné však zostáva tu a v nás. V študentovi, ktorý možno i omylom prvýkrát vkročil do galérie, v penzistovi, ktorý si prišiel zaspomínať na staré časy, či vyplniť dlhý deň, v podnikateľovi, ktorý si potrebuje upokojiť myšlienky, v inšpiráciu hľadajúcom pedagógovi, v školskej exkurzii, v kolegovi výtvarníkovi, v obdivovateľovi umenia, v spisovateľovi.

Prechádzame expozíciou a odrazu je nám akosi lepšie. Niečo si predsa len nesieme v sebe. A ak sa to aj nestane témou našich ďalších rozhovorov a zážitok vyprchá hneď, ako nás strhne každodenný zhon, vôbec to nevádi. Hoci netušíme, ostáva v nás a podvedome sa nám vráti možno v inej podobe a v inom čase.

A práve a nie len o tom je naša výstavná činnosť.

Dušan Jarina

Prax v ŠVK očami študentky filozofie

V posledných rokoch sa kladie veľký dôraz na fakt, že knižnica v súčasnosti nie je len inštitúciou, ktorá poskytuje výpožičné a rešeršné služby, ale sa stáva takpovediac multifunkčným strediskom. Knižnice poskytujú svojim návštevníkom širokú škálu služieb zameraných na produktívne trávenie voľného času či efektívnejšie vzdelávanie v rôznych oblastiach. Snažia sa o modernizáciu, aby návštevnosť čitateľov vzrastala.

Skenderija v knihe *Knihovny v nových akademických znalostných prostrediach* píše o nutnosti neustále racionalizovať, zlepšovať, rozširovať a propagovať tradičné zdroje a služby a zároveň proaktívne nachádzať nové druhy služieb a „pridávané hodnoty“.

Popri vykonávaní odbornej praxe v banskobystrickej Štátnej vedeckej knižnici (ďalej len ŠVK) sme mali možnosť podieľať sa na rôznych aktivitách. ŠVK organizuje množstvo kultúrnych a vzdelávacích podujatí, ako sú autorské čítačky, prednášky a diskusie so zaujímavými hosťami. Taktiež sme mali možnosť pravidelne sa zapájať a pomáhať s organizáciou podujatí ako Klub nezábudlivcov, Vedecká hračka a pod.

Rovnako sme sa naučili excerptovať, keďže sme v rámci praxe excerptovali dokumenty pre oddelenie výskumu a biblio-

grafie. Bolo naozaj zaujímavé a obohacujúce skúmať do hĺbky jednotlivých autorov a odhaľovať ich prínos pre spoločnosť.

Práca v knižnici nám poskytla priamy prístup k bohatej zbierke kníh a iných materiálov, ktoré sme mohli použiť pri svojom štúdiu a písaní diplomovej práce. V Univerzálnej študovni sme trávili najviac času, takže sme boli v neustálom kontakte s potrebným materiálom. Ak máte radi knihy a váš záujem o literatúru je silný, práca v knižnici vám umožní byť obklopený knihami, čo je naozaj upokojujúce.

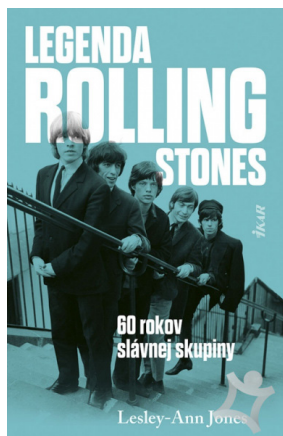
V tejto časti knižnice sme aj zoraďovali fond prezenčných dokumentov podľa kódov MDT. Hľadali sme správne pozície pre knihy patriace do rôznych kategórií. Vďaka tomu sme si rozvíjali svoje schopnosti efektívneho vyhľadávania. Naučili sme sa pracovať s katalógmi a databázami, čo je dôležitá zručnosť pre náš akademický a profesionálny rast.

Najviac náš však obohatilo, že sme boli v neustálej interakcii so zamestnancami knižnice. Sú to odborníci, ktorých skúsenosti a vedomosti nás usmernili pri hľadaní relevantných informácií, naučili nás posudzovať a analyzovať informácie, ukázali nám, ako poskytnúť pomoc študentom pri tvorbe rešerše atď. Ľudský faktor je v priestoroch knižníc neodmysliteľnou súčasťou, ktorú nemôže nahradiť žiaden stroj.

Barbora Sirotová

Novinky v Hudobnom átriu

Lesley-Ann Jones: LEGENDA ROLLING STONES. 60 rokov slávnej skupiny. Ikar 2023.

Kniha novinárky Lesley Ann-Jonesovej, ktorá napísala viaceré úspešné knihy, napríklad o Freddie Mercury, Johnovi Lennonovi či o Davidovi Bowie, mapuje 60 rokov pôsobenia skupiny Rolling Stones na hudobnej scéne. Autorka na 400 stranách približuje hudobný i osobný príbeh členov skupiny. (I Can't Get No) Satisfaction dodnes patrí medzi najznámejšie skladby na svete. „Rolling Stones sa skutočne zrodili až s ňou,“ vyznal sa Mick Jagger v roku 1995 pre Janna Wennera z časopisu Rolling Stone. „Ňou sme sa zmenili z

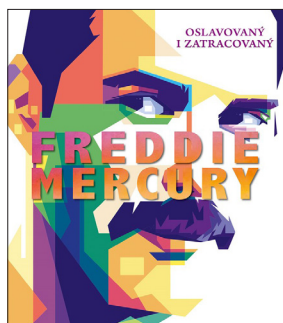
radovej kapely na obrovské zviera. Stačila na to jedna pieseň. Neboli sme Američania, ale Amerika nás lákala a chceli sme sa tam presadiť. Úžasné, ako sa dostala do celého sveta a stretla sa s takým ohlasom. Taká melódia je iba jedna [...] každý ju zaraďí. Názov takisto. A riff tiež. Má krásny gitarový zvuk, taký dovtedy nebol. A zachytáva dobovú náladu, čo je mimoriadne dôležité. Témou je odcudzenie. A možno ešte čosi, ale hlavne sexuálne odcudzenie. Odcudzenie asi nie je správny výraz, ale čo už.“

Matt Mahuri: TOM WAITS OČIMA MATTA MAHURINA. Volvox Globator 2022.

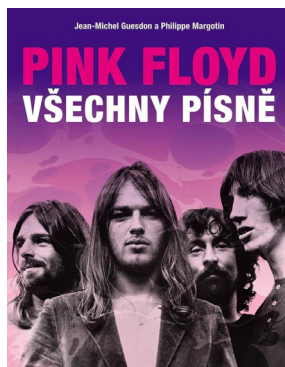

Kniha dokumentuje jedinečnú spoluprácu medzi fotografom a ilustrátorom Mattom Mahurinom a hudobníkom Tomom Waitsom. Tom Waits je americký pesničkár, skladateľ a herec. Za albumy Bone Machine a Mule Variations získal ceny Grammy a za hudbu k filmu One from the Heart bol v roku 1983 nominovaný na Oscara. V roku 2016 získal spolu s manželkou Kathleen Brennan literárne ocenenie PEN za piesňový text. V roku 2011 bol Tom Waits uvedený do Rokenrolovej siene slávy. Matt Mahurin je americký ilustrátor, fotograf a filmový režisér. Jeho práce sa objavili v časopisoch a novinách Time, Newsweek, Mother Jones, Rolling Stone, New York Times, v Múzeu moderného umenia a na filmovom festivale Sundance. Ako režisér naráčal videoklipy Toma Waitsa, skupín U2, Metallica, Stinga, Davida Byrnea, Lou Reeda a Joni Mitchellovej. Fotografie zachytávajú Toma Waitsa v rôznych obrazoch, na tradičných portrétach, koncertných pódiách a imaginárnych výjavoch. Kniha obsahuje predslav Toma Waitsa, Mahurinovu esej o ich dvojročnej spolupráci a 20 pôvodných kresieb, malieb, fotografií a ilustrácií inšpirovaných názvami Waitsových piesní.

Ernesto Assante: FREDDIE MERCURY. OSLAVOVANÝ I ZATRACOVANÝ. Lindeni 2022.

Príbeh Freddieho Mercuryho, ktorý navždy zmenil rockovú kultúru. Táto výpravná publikácia zachytáva jeho život a kariéru prostredníctvom unikátnych fotografií, počnúc detstvom cez zrodenie skupiny Queen a cestu na vrchol svetového úspechu až po tragickú smrť, ktorá zanechala neprekonateľné prázdno vo svete hudby a v srdciach miliónov fanúšikov.

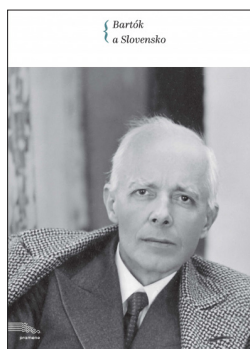
Pink Floyd: P.U.L.S.E. Restored & Re-Edited. Hudobné albumy 2022.

Pink Floyd je jednou z najvýznamnejších artrockových skupín hudobnej histórie. Ich experimentálny rock, výpravné koncerty a progresívny prístup v prepájaní zvuku s obrazom ovplyvnili milióny poslucháčov a inšpirovali generácie hudobníkov. V závere koncertného turné k vydaniu slávneho albumu The Division Bell vznikol koncertný film, ktorý vyšiel pod názvom PULSE. Do druhej časti vystúpenia skupina zaradila všetky skladby z legendárneho albumu The Dark Side Of The Moon. V novej reedícii bol film odborne upravený a reeditovaný z pôvodných pásov. Nová verzia, ktorá je prvýkrát k dispozícii na Blu-ray disku, obsahuje hudobné videá, rôzne dokumenty, záznamy zo zákulisia koncertov, šesťdesiatstránkový booklet a ďalšie memorálie.

Bartók: SLOVENSKE LUDOVE PIESNE. Samostatný 4. zväzok + zvukové DVD. Hudobné centrum 2022.

Zbierka slovenských ľudových piesní Bélu Bartóka je výsledkom dvanásťročnej zberateľskej práce, ktorú realizoval tento etnomuzikológ a skladateľ v rokoch 1906 – 1918 predovšetkým v nitrianskej, hontianskej, pohronskej a podpoľianskej oblasti. Podarilo sa mu zapísať 3078 melódií, z fonogramov Mártona Vikára z Považia prepísal 145 piesní a ďalšie zápisy dostal k dispozícii od Zoltána Kodálya a Antona Baníka. Po systematizovaní a príprave na edíciu v troch zväzkoch (v rokoch 1922, 1924 a 1928) odovzdal B. Bartók zbierku Matici slovenskej a usiloval sa o jej publikovanie. Pre technické problémy, nehody s redakciou a napokon pre zhoršujúcu sa spoločensko-politickú situáciu, pre ktorú Bartók opustil v roku 1940 Európu, k jej vydaniu za jeho života už nedošlo. Prvý, druhý a tretí zväzok vyšli postupne v rokoch 1959, 1970 a 2007 pod redakčným vedením Alice a Oskára Elschekovcov, ktorí pripravili aj záverečný, štvrtý zväzok, ktorý vyšiel v roku 2022 v prvom vydaní. Prvé tri zväzky obsahujú všetky zápisy ľudových melódií tejto monumentálnej zbierky. Štvrtý zväzok obsahuje doteraz neuverejnené texty piesní, registre, zoznamy, sprievodné texty a ďalšie doplnkové materiály. Prílohou štvrtého zväzku je zvukové DVD s reštaurovanými fonografickými záznamami z Literárneho archívu SNK, dostupné aj v elektronickom formáte.

Vladimír Godár (ed.): BARTÓK A SLOVENSKO. Hudobné centrum 2022.

Kniha prináša svedectvo o významných väzbách jednej z hlavných skladateľských osobností hudby 20. storočia Bélu Bartóka so Slovenskom. Maturant bratislavského gymnázia, zberateľ slovenského folklóru, častý hosť v dome priateľa Alexandra Albrechta, koncertujúci klavirista či syn vracajúci sa navštíviť svoju matku – tieto všetky a ďalšie pevné väzby spájajú svetoznámeho génia s Bratislavou a Slovenskom. Kniha obsahuje texty slovenských a zahraničných hudobných vedcov, skladateľov či historikov.

Ingrid Guzmická

Knižné novinky 1/2024

ABEILLE, K.: Príbehy horských chat. [Bratislava] : MARFA Slovakia, a. s., [2023]. 141 s. ISBN 978-80-8254-090-4.

V knihe o horských a vysokohorských chatách nájdete devätnásť zaujímavých príbehov chatárov a devätnásť nevedných osudov ich chatárov. Možno sa pýtate, prečo len devätnásť, keď (vysoko)horských chat je na Slovensku viac. Nuž, toľko ich redaktori z magazínu Čarovné Slovensko doposiaľ navštívili. Ku každej vyšliapali, s každým chatárom sa stretli, strávili s ním chvíľku na jeho chate, vypočuli si jeho príbeh... A zakaždým odišli obohatení o niečo, čo sa len ťažko odovzdáva prostredníctvom obrázkov a písmeniek, ale cítili, že to jednoducho musia poslať ďalej. Napriek tomu je najlepšie zažiť to na vlastnej koži. Vyjsť hore, prenocovať v objatí hôr, pozrieť sa na očarujúci západ slnka a na fascinujúce svitanie. Vlastne aj preto vznikla táto kniha – aby ste pri svojich potulkách po slovenských horách neobišli tieto pevné majáky v mori skál.

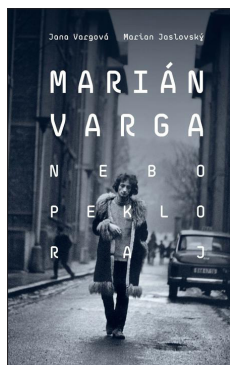
HORVÁTHOVÁ, Z.: Úzkosti : príručka pre všeobecných praktických lekárov. Bratislava : Raabe, 2023. 62 s. ISBN 978-80-8140-834-2.

Úzkosťami sa v rôznych podobách všeobecný lekár stretáva čoraz častejšie. Jedným z dôvodov môže byť aj nedostatok psychiatrov a psychologov. Odlíšiť ju od iného ochorenia s podobnými prejavmi je niekedy ťažké, ale kľúčové. Ako správne diagnostikovať takého pacienta a následne manažovať? Všetky potrebné informácie k tejto problematike nájdete v príručke.

MARTÍNEZ, O.: Bestie : Na migrantech ne-sejde. Žilina : Absynt, 2023. 321 s. ISBN 978-80-8203-433-5.

České tituly z vydavateľstva Absynt sa niekedy od slovenských odlišujú. Príkladom je titul Bestie. Salvadorský novinár Oscar Martínez podnikol beznádejnú cestu medzi stredoamerickými štátmi a USA niekoľkokrát. Keď nemáte na výber, musíte skúsiť aj nemožné – dostať sa cez Mexiko do Spojených štátov. Napríklad budete mať šťastie a cestou vás len okradnú, ale nezabijú. Alebo neznásilnia. Doma nie je na čo čakať. Baval sa s migrantmi aj tými, ktorí im pomáhajú, alebo strážcami múru na hraniciach. Stretával predovšetkým strach: ten vyhnať ľudí z ich domovov. Strach z výpalného, strach z drogových kartelov, strach z bezvýchodiskovej situácie. A tak obyvatelia Guatemaly, Hondurasu alebo Salvadoru vyrazia pešo púšťou, a ak sa im to podarí, naskočia na slávnu Beštiu. Vlak, kde balansujete dňom a nocou na streche a okrem pádu riskujete prepadnutie. Lenže toto nebezpečenstvo čiha všade, žiadna cesta nie je bezpečná, pretože okrem migrantov zaujíma aj pašerákov drog. Násilie nikoho neprekvapuje, o pár vraždách sa ani nepíše v novinách. Na migrantoch predsa nezáleží.

VARGOVÁ, J. – JASLOVSKÝ, M.: Marián Varga : nebo, peklo, raj. Bratislava : Slovart, 2023. 499 s. ISBN 978-80-556-4838-5

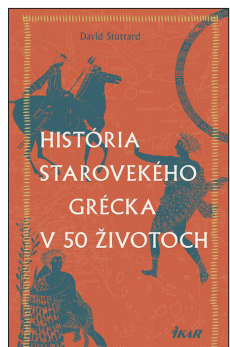
Kniha známeho publicistu a spisovateľa Mariana Jaslovského približuje osobnosť genialného hudobníka Mariána Vargu tak blízko, ako sa len dá. M. Jaslovský spolu s Vargovou manželkou Janou vypovedali asi tridsiatku priateľov, členov rodiny a spolupracovníkov z Vargovho najbližšieho okruhu. Ich spomienky boli v mnohých prípadoch prekvapujúce aj pre Janu – najbližšiu Mariánovu osobu. Biografiu v duchu „oral history“ ilustrujú aj zaujímavé faksimile a fotografie, ktoré neboli nikde uverejnené. Knižka organicky dopĺňa Jaslovského monografiu Collegium Musicum.

MOTZO, P. a kol.: Zemetrasenia : tragické výzvy v dejinách. Bratislava : Grada Slovakia, s. r. o., 2023. 288 s. ISBN 978-80-8090-655-9.

Pútavé, prekvapujúce a poučné. Také je čítanie o tragických zemetraseniach a cunami v rokoch 1755, 1906, 1960, 1985, 2004, 2011 a 2023. Ako ovplyvnili tieto udalosti poznanie planéty, na ktorej žijeme? Ako poznamenali osudy krajín a aké varovanie znamenajú pre budúcnosť? Ako ovplyvnilo poučenie zo zemetrasení misie človeka na Mesiac a Mars? Kniha je jedinečnou publikáciou špičkového kolektívu slovenských autorov o zemetraseniach, seizmických vlnách, lunotraseniach a marsotraseniach. Je určená pre najširšiu verejnosť a prvá svojho druhu na našom trhu. Kniha je cenným zdrojom informácií, čo je úlohou seizmológov a seizmológie, ako aj o významných zemetraseniach v histórii ľudstva. Kniha je doplnená farebnými ilustráciami.

Pútavé, prekvapujúce a poučné. Také je čítanie o tragických zemetraseniach a cunami v rokoch 1755, 1906, 1960, 1985, 2004, 2011 a 2023. Ako ovplyvnili tieto udalosti poznanie planéty, na ktorej žijeme? Ako poznamenali osudy krajín a aké varovanie znamenajú pre budúcnosť? Ako ovplyvnilo poučenie zo zemetrasení misie človeka na Mesiac a Mars? Kniha je jedinečnou publikáciou špičkového kolektívu slovenských autorov o zemetraseniach, seizmických vlnách, lunotraseniach a marsotraseniach. Je určená pre najširšiu verejnosť a prvá svojho druhu na našom trhu. Kniha je cenným zdrojom informácií, čo je úlohou seizmológov a seizmológie, ako aj o významných zemetraseniach v histórii ľudstva. Kniha je doplnená farebnými ilustráciami.

STUTTARD, D.: História starovekého Grécka v 50 životoch : s 29 ilustráciami. Bratislava : Ikar, 2023. 354 s. ISBN 978-80-551-8645-0.

Netradičný pohľad na históriu Grécka cez súbor životopisov gréckych osobností. Politickí vodcovia, spisovatelia, umelci a filozofi starovekého Grécka premenili malú skupinu mestských štátov na panstvomorskú civilizáciu, ktorej odkaz dnes možno nájsť všade. Kto však boli títo ľudia a čo vieme o ich životoch? V tomto originálnom prístupe k dejinám starovekého Grécka autor utkal pôsobivé rozprávanie zo životov päťdesiatich najpozoruhodnejších a najplyvnejších postáv gréckeho sveta – od raných tyranov Peisistrata a Polykrata zo Samu cez počiatky demokracie za Kleisthena a vzostup Macedónie za Filipa II. Macedónskeho a Alexandra III. Veľkého až po konečný úpadok gréckeho sveta v čase, keď sa k moci dostal Rím. Okrem osobností ako Herodotos či Alexander Veľký, ktoré poznajú už žiaci základnej školy, sa stretávame aj s menej známymi, napríklad Demetrios a Alelles. Kniha je určená pre milovníkov antiky a mala by byť súčasťou každej školskej knižnice od základných škôl až po vysoké školy humanitného zamerania. Kompletnému prehľadu a novému netradičnému prepojeniu dejín sa poteší aj odborník na problematiku antického Grécka.

Netradičný pohľad na históriu Grécka cez súbor životopisov gréckych osobností. Politickí vodcovia, spisovatelia, umelci a filozofi starovekého Grécka premenili malú skupinu mestských štátov na panstvomorskú civilizáciu, ktorej odkaz dnes možno nájsť všade. Kto však boli títo ľudia a čo vieme o ich životoch? V tomto originálnom prístupe k dejinám starovekého Grécka autor utkal pôsobivé rozprávanie zo životov päťdesiatich najpozoruhodnejších a najplyvnejších postáv gréckeho sveta – od raných tyranov Peisistrata a Polykrata zo Samu cez počiatky demokracie za Kleisthena a vzostup Macedónie za Filipa II. Macedónskeho a Alexandra III. Veľkého až po konečný úpadok gréckeho sveta v čase, keď sa k moci dostal Rím. Okrem osobností ako Herodotos či Alexander Veľký, ktoré poznajú už žiaci základnej školy, sa stretávame aj s menej známymi, napríklad Demetrios a Alelles. Kniha je určená pre milovníkov antiky a mala by byť súčasťou každej školskej knižnice od základných škôl až po vysoké školy humanitného zamerania. Kompletnému prehľadu a novému netradičnému prepojeniu dejín sa poteší aj odborník na problematiku antického Grécka.

Michaela Töröková

Nepredajné. Bezplatne šírené.

Občasník Štátnej vedeckej knižnice Banskej Bystrici

Zostavovateľ: Mgr. Alžbeta Púčíková
 Zodpovedná redaktorka: PhDr. Oľga Doktorová
 Grafická úprava a sadzba: PaedDr. Dušan Jarina
 Jazyková korektúra: PaedDr. Ivan Očenáš, PhD.
 Registračné číslo: EV 3255/09. ISSN 1335-6917
 Vydáva: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici
 Tlač: Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

www.svkbb.eu
 E - mail: svkbb@svkbb.eu